

Assaggi di Bisalta
portale linguistico e culturale dei territori della Bisalta

grafia Escolo dòou Po

Ël Nœousant: la Rezistensa e la Pas

L'Ëscounda Gouèra Moundial a marca doulourousamant l'èstoria èt Bœvès, e èl pais ou diventa èl simboul èt la tragedia èt tuti, que a s'èstà vivand ën Italia.

Tra èl 10 e èl 16 d'èstambre dël 1943, èl bourguèe èt Bœvès, ai pé èt la Bizimaouda, a s'impou èt souldèe èsbandèe e èt chivii que a prœvou a ourganizâ "quicos" que a san ëncôu nhant e que mac pi tard a 's chamarà "Rezistensa".

Propi èl 16 d'èstambre èl Majoû èt le SS *Joachim Piper* ou 's presenta a Bœvès për sèrcâ èt trœvâ èl post ounda a s'èstremavou qui que chël ou chama "bandi".

Ènt èl mentre, pi que ën presa, èl Tenent *Ignazio Vian* ou l'a tacà a ourganizâ èl prime èscadre èt partigèn que la matin dël 19 d'èstambre dël 1943. a dèscœvou doue tedesc e a i fan pèrzounée.

Peiper ou l'é tourna a Bœvès: ou coumanda al Parcou *Don Giuseppe Bernardi* e a l'èndustrial *Antonio Vassallo* èt negousiâ la restitusioun di pèrzounée.

Ma prima que quisti a tournou da soua misioun riusava ën pien, le SS a soun ja parièe a tacâ la rapresaia. Sùbit après mesdi i part i primi fœ. I pœchi testimoni que a l'an vist èt pèrsouna – mac quër fougne que a soun èstète ènt èl pais - a l'an dit que la piasa e èl vie per aruvaie a soun èstète travèrsèe ën loung e ën larg dai tedesc ën motosidecar que a èsparavou da tute èl part për faie pòou a la jant e për masâ qui que trop tard a sèrcavou d'èscapâ da ounda i tedesc a faziou tut èstou batibœi (pi que tut èt bounoumàs dèsgrazièe, malavi e vei).

Èl 19 d'èstambre dël 1943 Bœvès a bruza! *Don Bernardi* e *Antonio Vassallo* a s'èsmounou couma oustage për salvâ Bœvès. Coura i doue a tournou coun i pèrzounée, a venu picatèe e pe masèe e après a venu bruzèe. I tedesc a i dan fœ a 350 què èt Bœvès e a la fin èt la jornada a 's countou 23 mort, 5 partigèn e 18 chivii.

I tedesc a tournaran a Bœvès èl 31 èt dezambre dël 1943, l'1-2-3 èt gené dël 1944 coura oramai èl bande partijane a 's soun fète forte e për 4 di a i é tourna èt l'ète dèstrusioun: 350 què bruzèe, 60 mort (un que ou l'é mai èstèt arcounhousù), 18 partigèn e 42 chivii.

Èl 27 d'avril dël 1945 ja ën ritirata, i tedesc a masou 9 pèrsoune tirèe fora da ènt èl què, èschanquèe dai bras dël fougne e di fioi. A la fin èt la gouèra a 's countou 185 mort tra partigèn e chivii.

Quèsti a l'é èstèt èl presi pagà da Bœvès, pais martire èt la Rezistensa, coun doue mudaie d'or: una al Valour Chivil e una al Valour Militar.

Pœl dase que sie la memoria ëncôu bin viva èt quisti avenimènt que a l'a pousà l'Aministrasioun Coumunal a dase èl titoul pi que meritâ èt "Capoluogo di Pace" e a fa nase ènt èl 1984 n'Ëscola èt Pas, propi për fa quèrse na cultura èt la pas (www.scuoladipace.it).